

LUKIN LÁSZLÓ

„MÉG AZ FÁK IS SÍRNAK”

Maróti Gyula emlékezete

„Azhol én elmegyek...” – egyszólamú székely népdal törte meg a gyülekező gyászolók csendjét: a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola tündérlányainak éneke a Fiumei úti sírkert ravatalozójában. Ifjabb Sapszon Ferenc keze alatt 92 esztendő üzenete hullámmozgott át a termen: Kodály Zoltán 1912-ben jegyezte fel az éneket Kászonimpér (Csík vm.) községben Vanca György 56 éves énekes ajkáról. Különös találkozás: ugyanabban az évben, 1912-ben született Budapesten a XX. századi magyar kórusművészet fáradhatatlan művelője, harcosa és kutatója: Maróti Gyula. Köréje sereglettünk sokan, hogy mielőtt porát az őselemek, a tavaszi szél, a vízsugár a napsugárral ölelkezve birtokukba vennék, végső búcsút vegyünk tőle.

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége (KÓTA) elnöksége nevében Dr. Baross Gábor volt elnök pillantott végig az elhunyt életútján. A „curriculum vitae” hivatalosnak induló hangjai hamarosan a személyes kötődés meghatódott zengésébe csaptak át. Megjelent az asztalmesterséget kitanuló ifjú Maróti Gyula alakja, akinek életét végigkísérte az anyag szeretete és tisztelete. Az egykor élő fa a mester keze alatt új alakot ölt, és elkíséri az embert a bölcsőtől a sírig. A formáló, alkotó kéz tolat ragad, hogy kutatásait megismertesse, átadja eredményeit az utókoroknak. A zenéhez autodidakta módon közelítő tehetség megtalálja a nagy mesterekhez vezető utat, és másokat is elvezet hozzájuk. A Bartók Béla Szövetség, a Népművelési Intézet tisztségviselője, a KÓTA főtitkára, majd alelnöke funkcionáriusból szenvedélyes pedagógussá nő: tanári pályája az ELTE, majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, a Zeneakadémia katedrájáig ível.

Mi hajtotta az ismeretlen területek kutatása felé?

Maga vallott róla egyik műve előszavában:

„Bármilyen hihetetlen, Kodály országában, ahol a hazai kóruskultúra mind a hazai, mind a nemzetközi fórumokon kimagasló sikereivel előkelő rangot vívott ki magának; amelynek a XX. századi irodalma a zenei köztudatban egyedülálló értéket képvisel, és amelynek előadói erőit annál idején Ádám Jenő, Bárdos Lajos és Vásárhelyi Zoltán alapozták meg, ennek a mozgalomnak, ennek a hazai „kultúraszületnek” máig feltáratlan a múltja!

Hogy miért? Szabolcsi Bence egy ezt firtató kérdésemre kezen kijelentette, mert a zenetörténet kutatói a hazai dalárdák tevékenységét mindvégig a magyar zenei élet periférikus jelenségének tekintették, amelynek történeti feltárása nem éri meg a fáradságot.” (Fölszállott a páva, 1994. Kecskemét, Kodály Intézet)

Maróti Gyula vette magának a fáradságot, és nyomába szegődött a neves és névtelen karnagyok és dalosok művészi erőfeszítéseinek, hogy megrajzolja a másfél évszázados Éneklő Magyarországot térképét. A rajzolás szinte életének végső percéig tartott, legfrissebb vonásait a hamarosan megjelenő utolsó írásában vehetjük kezünkbe. Még belepillantott a nyomdakész műbe, majd élete párjának, Vera asszonynak karjaiban örökre lehunyta szemét. A korrektúra végső vonásait már ő végezte el.

A mi búcsúnk Kosztolányi Dezső „Halotti beszéd”-ének felolvasásával folytatódott. A családtagok megilletődve hallgatták az író el nem évülő gondolatait.

E sorok írója fejet hajtott a XX. század egyik szeretetreméltó „self-made man”-je előtt, akihez baráti szálak kötöttek. Nemrég régi fényképet kaptam Gyuszi bácsitól. Mellékelte a Népművelési Intézet tanfolyamának hallgatóiról készült névsort is, akik vele együtt ott mosolyognak a népes csapatban. Az élet sokak számára már véget ért, vigaszunk az „Ars longa – vita brevis” figyelmeztetés lehet csupán. Vagy a fiainkban-lányainkban továbbélő zenei képességek kivirágzása, a folytatás boldog ígérete.

A teremben jelen volt a család több tagja. Mindenekelőtt Vera asszony, a Maróti Gyula életében fél évszázadon át társ, tervek megértő támogatója és segítője. Szívéhez közel állnak József Attila sorai: „Aki halandó, csak halandót szerethet halhatatlanul...” Megérkezett Svédországból az elhunyt zongoraművész-zeneszerző fia Maróti László, feleségével, Beátával. A négy unoka: László, Gyula, Elisabeth, Ádám és a dédunoka, Sebastian a muzika búvőkörében éli gyermekkorát, benne a zene tanulás örömeivel.

Az elkövetkező percek arra készítettek, hogy megidézzük ezredék figyelmeztetését: „Memento homo quia pulvis est et in pulverem reverteris...” A hívő embert Hamvazószerdán figyelmeztető mondat sokakat elgondolkoztató ismét. A nem hívő tekintete a gyászjelentő mottóján gondolkozhatott el, a Kr. e. 96-55 között élt Titus Lucretius Carus írásán: „... zálogként kaptuk az életet és nem örökre”.

Gyuszikám!

Ritka hosszúságú életet, 92 évet kaptál zálogul a sorstól. Mindannyian úgy érezzük, hogy jól sáfárkodtál a kincscsel, találmányaidat megosztottad velünk, mosolyod elkísér bennünket mindenüvé, ahol felzeng az énekszó, a kórusok hangja. Akárcsak az elválás perceiben Palestrina háromszólamú kórusdalában, Nádasdy Kálmán magyar versével:

„Már búcsúmat veszem,
Ég áldjon édesem!
Elválnom tőled sajnóbb minden bűnül,
Nincs olyan óra, eszembe ne jutnál.

Szép ifjú napjaim
Sok vigasságaim
Zálogul néked íme, így ajánlom:
Hűségemért én hűséged kívánom.”